HAJNALI LÁZ

A film adatlapja (LINK), magyar-svéd-izraeli játékfilm (2015), 114 perc

Ajánlás a film feldolgozásához

Rendező: Gárdos Péter

Ajánlott korosztály: 13-18 évesek
Kapcsolódó tartalmi területek: művészetek, társadalomismeret, történelem

1. FELKÉSZÜLÉS A FILM MEGNÉZÉSÉRE

1.1. A film témája

A film története 1945-ben játszódik Svédországban, ahol különböző települések férfi, illetve női kórházaiban koncentrációs táborokból szabadult embereket ápolnak. Egyik főhőse a súlyosan tüdőbeteg Miklós, akinek az orvosa mindössze hat hónapot jósol, de ő nem nyugszik bele ebbe. Élni akar és boldog szeretne lenni. Megszerzi az országban lábadozó 117 magyar-zsidó lány nevét és címét, és levelet ír mindegyiknek. Néhányan válaszolnak is neki, akik közül a 19 éves Lilivel aztán tartóssá válik a levelezésük, s lélekben egyre közelebb kerülnek egymáshoz. Miklós ezután elengedi a többi partnert, és végül személyesen is találkoznak. Kiderül, hogy a vonzalmuk kölcsönös, és bízva a gyógyulásban elhatározzák, hogy közösen indulnak el egy új élet felé.

Lehetséges feladat

- Mivel számos kritikus vetette fel a kérdést, hogy milyen műfajba sorolható a film, ezt megvitathatják a tanulók is. Inkább romantikus melodráma, vagy inkább holokausztfilm ez az alkotás? Vagy: milyen szempontból sorolható az egyik, illetve a másik típusba?

Történeti háttér információk
A második világháború utáni rehabilitációs táborok, melyek egy jelentős része Svédországban volt, fontos szerepet töltöttek be a súlyos traumákat elszenvedett túlélők gyógyulásában. Ha valaki többet szeretne tudni a témáról, az megnézheti a következő dokumentumfilmet, illetve elolvashatja az alábbi cikkeket:

- Nagyi Projekt. Dokumentumfilm. (2017) https://www.youtube.com/watch?v=QR0wEi9WOFw
- Czingel Szilvia: Akár egy évig is eltartott, mire meggyógyították a lágerekben csonttá fogyott betegeket. Dívány (2012.05.20.) https://divany.hu/vilagom/2021/05/20/sved-voroskereszt-zsidok-mentese-holokauszt/
- Bohus Kata – Patricza Dóra: Svéd rehabilitáció és újrakezdés. Szombat. (2025.01.15.) https://www.szombat.org/tortenelem/sved-rehabilitacio-es-ujrakezdes
- Szécsényi András (2018): Bergen-Belsenben felszabadult magyar deportáltak Svédországban: orvosi rehabilitációjuk, emigrációjuk, visszatérésük Magyarországra (1945-1946) https://real.mtak.hu/86301/

1.2. A történet háttere

A film valós eseményen alapul. A rendező, Gárdos Péter saját szülei megismerkedésének történetét vitte filmre, s a kritikusok szerint ezen nyugszik az alkotás hitelessége és részletgazdagsága. *„Elképesztő történetet mesél el egyszerűen és közvetlenül."* (5)

Gárdos Péter 1998-ban ismerte meg szülei levelezését, amely megörökítette találkozásuk történetét. Tíz évvel az apja halála után, az édesanyjától kapta meg az 50 évvel korábbi írásokat. Az igazi történet női főszereplője, Gárdos Ágnes így emlékezik vissza a levelek megtalálására: *„Meg voltam lepve, hogy még megvannak! Ötven évig a szekrényben hevertek, nem kerültek elő, igaz, nem is kerestem őket. Egyszerűen nem foglalkoztatott, hogy vajon megvannak-e, vagy hogy hol vannak. Nem érdekelt egyikünket sem, nem beszéltünk róla soha. A férjem halála után kerültek elő, és megdöbbentem, hogy még*

mindig megvannak, szalaggal átkötve, ugyanúgy…. Kibontottam az egyiket, és elkezdtem olvasni, hogy mit is írtunk mi akkor egymásnak. Akkor jött éppen a Péter… és azt mondta, hogy hazaviszi és elolvassa őket." (13)

A rendező számára *„megrázó olvasmányt"* jelentett a levelekkel való találkozás. *„A hallgatás, a felejtés utáni vágy és a szégyen erősen jelen van az érintett generációk életében, amire jó példa, hogy csak édesapja halála után, annak 1946-ban írt visszaemlékezéseit olvasva, utólag tudta meg, hogy apja a bergen-belseni koncentrációs táborban hullákat égetett, de saját zsidó identitásáról is csak iskolás korában, egy jól irányzott atyai pofont követően értesült."* (2)

Egy íróbarátja kérte, hogy *„adja neki a sztorit"*, de *„nem volt hozzá szíve, hogy átengedje a történetet"* – mondta a rendező. Mégis tíz évre volt szükség ahhoz, hogy ő maga hozzá tudjon nyúlni. (11) Először egy filmforgatókönyv vázlata született meg, majd 2010-ben egy regény, és csak ezt követően készült el maga a film.

Lehetséges feladat

- 2025-ben Rangos Katalin beszélgetett az igazi történet akkor 99 éves főszereplőjével, Gárdos Miklósné Bíró Ágnessel. Akit érdekel az ő személyes visszaemlékezése, megnézheti ezt az interjút.
  Heti jégbüfé (2025.04.10.) https://www.youtube.com/watch?v=lvd7LrMUpLk

1.3. Hogyan készült a film?

1.3.1. A személyes érintettség

Sokan kérdezték a rendezőtől, hogy mennyire tudott elfeledkezni arról, hogy saját szülei történetét viszi filmre. Válaszának lényege az volt, hogy ez „kötelező" annak érdekében, hogy ne a múltra hasonlítani akaró „félresikerült rekonstrukciót" hozzon létre. (11) *„Mikor elkezdünk forgatni* – mondta – *, az embert elkezdik izgatni a filmrendezés legapróbb kérdései: a díszlet, a színészi játék, hogy a fény hogyan zuhan be az ablakon, a snittelés, az optika… Hogy nekem ehhez a történethez nagyon is közöm van, azt maximum esténként érzem, amikor hazamegyek".* (12)

Édesanyja, az „igazi Lili" élénk figyelemmel követte a forgatást, de nem mehetett közel a filmhez. *„Minden este beszélünk, hullafáradtan is felhívom* – mondta akkor a rendező. – *Nagyon izgatja, ki mit játszik, hogyan sikerültek a jelenetek. De nem akarom, hogy az ő reflexiói, az ő véleménye egy jelenetről, hogy pontosan az történt-e vagy nem az történt, engem befolyásoljanak."* (12)

1.3.2. A könyv és a film kapcsolata

Az alkotási folyamat fontos jellemzője a történetből előbb könyv született, és csak később készült el a film, s a kettő a szerző és a kritikusok szerint is sok tekintetben különbözik egymástól. Tizenhétszer írták át a film forgatókönyvét, amely közben el is távolodott a regénytől. A film *„dramatikusabb, sokkal több olyan pontja van, ahol kiéleződnek a konfliktusok, és sokkal nehezebb a szerelmesek sorsa, mint a regényben. Én azt gondolom, hogy ez egy sűrített és élesebb változata lesz a regénynek."* – nyilatkozta a rendező a forgatás közben. (11)

A film dramaturgiáját azonban számos kritikus bírálta. Sokan állították, hogy a két feldolgozás közül a regény a hitelesebb és a nagyobb élmény. A film csupán *„korrekt munka, egy átlagon felüli történet átlagos elmesélése"*, amelyben a hitelesség sérült a fiktív karakterek és események beemelése által. (6)

1.3.3. A koprodukció és a helyszínek

Nem volt könnyű előteremteni a film elkészítéséhez szükséges anyagi forrásokat. Négy évre volt szükség ahhoz, hogy végül el tudják kezdeni a forgatást. Az alkotók hosszan keresték a támogatókat, s azok elvárásai visszahatottak az alkotásra.

A svéd koprodukciós partner ahhoz ragaszkodott, hogy az eredeti változattal szemben, amely tisztán befogadóként ábrázolta Svédországot, jelenjen meg a filmben az a tény is, hogy a helyi társadalom egy része tisztelte és támogatta Hitlert. Úgy vélték, enélkül „hiteltelen lesz a film". Így került be a történetbe a Hitler-párti Björkman alakja.

Az izraeli támogatásnak pedig az volt a feltétele, hogy legyen a filmnek izraeli helyszíne, és szerepeljen benne izraeli színész is. Így jött létre a keretjáték, amelyben a főhősnő, idős korában – Jeruzsálemben – emlékszik vissza a múltjára, meg-megszakítva ezzel a korabeli jelenetek sorát.

A forgatás végül 2014 februárjában kezdődött el. Négy magyarországi téli nappal, melyet három jeruzsálemi és négy svédországi nap követett, utóbbiak az Északi-sarkkörön túl. A 41 napig tartó munka további 29 nyári napján ismét itthon – elsősorban Budapesten – dolgozott a forgatócsoport.

1.3.4. A szereplők kiválasztása és felkészülésük a forgatásra

A rendező számára a legnehezebb a hiteles szereplők kiválasztása volt. Érzékenységük és tehetségük mellett – azt tekintette a legfontosabb szempontnak, hogy legyen a múltjukban valami olyan dráma vagy tragédia, amely után ők bizonyos szempontból már újrakezdték az életüket. Úgy vélte, vannak dolgok, amiket nem lehet elmagyarázni. *„Ez a film arról szól, hogy 1945-ben két fiatal – a poklok poklán túljutva – elhatározza, hogy mindenáron élni fog, és szerelmes lesz. Majdnem biztos vagyok benne, hogy először az anyám is, meg az apám is a szerelembe szeretett bele, az életbe szeretett bele, azután egymásba. Az volt a szempontom a castingnál, hogy megkeressek olyan embereket, akik valamilyen módon átélték ezt a múltban. Tehát van egy fekete lyuk a rövid kis életük múltjában, akár a szüleikkel való viszonyukban, vagy valamilyen haláleset kapcsán."* Ezért, amikor a rendező a castingon először találkozott a színészekkel, csak beszélgetett velük az életükről. Nem adott feladatot, csak kereste az életükben a drámai pontot. *„Nem tudták, de valóban azok voltak előnyben, akik cipeltek magukkal valamilyen batyut. Akik már átéltek valamilyen komoly veszteséget, akik ismerték a fájdalmat."* (11)

A Miklóst megjelenítő Schruff Milán így emlékszik vissza a találkozásra: *"Leültetett egy székre, elindította a kamerát, feladta rám a szemüveget, amilyet az apja viselt. Először csak ennyire volt kíváncsi, hogy hogy nézek ki szemüvegben. Utána beszélgettünk, hogy volt-e valamilyen nagy veszteség az életemben, a halállal kapcsolatos esetleg."* Milánnak volt ilyen élménye, mert kilenc éves korában vesztette el az édesapját, de azt mondta, még túl kicsi volt akkor, hogy azt igazán átérezze. Ezért inkább az első szerelmet követő csalódásáról beszélt. (10) A női főszereplő, Piti Emőke, olyasmit mesélt el, amely annyira személyes volt, hogy a nyilvánossággal nem is akarta megosztani. Nem pusztán ezért, de végül ő kapta meg a rendező édesanyjának a szerepét. (9)

A munka megkezdése előtt egyrészt dokumentumfilmeket és holokausztfilmeket néztek, másrészt sokat beszélgettek a rendezővel. *"Olyan elképesztő archív felvételeket láttunk, amiktől dühös lettem. Ezzel színészként nem tudok mit kezdeni, mert a filmbe nem ez kell, de az agyamba hátra érdemes volt betenni, hátha segít"* - mondta Milán. (9)

A felkészülés fizikai értelemben is komoly erőpróbát jelentett a színészeknek, hiszen fogyniuk kellett. Milán elmondta, hogy a szerep kedvéért 13-14 kilót fogyott. A diétája, amiről naplót vezetett, több mint száz napig tartott, ami alatt csak napi 800 kalóriát

vehetett magához. *"Kialakul egy rendszer, a szervezet elkezd alkalmazkodni. Elkezdtem bírni egy idő után. Fegyelmet igényelt, ami hasznos volt…. Azóta is a fejemben van a kalóriatáblázat"*. (9) Emőke volt az egyetlen színész, aki eleve annyira vékony volt, hogy neki nem kellett volna fogyókúráznia. De mégis megtette, mert ez segítette őt annak megélésében, hogy az ember mennyire kiszolgáltatott lehet az alapvető szükségleteinek. (9)

2. A FILM FELDOLGOZÁSA

2.1. Előkészítés

A film megnézése előtt megfigyelési szempontként kaphatják a tanulók a következőket:

- Hogyan kapcsolódik össze a filmben a valódi történet a dramaturgia által hozzá adott fiktív elemekkel?
- Milyen módon épít a forgatókönyv ez eredeti levelekre, és azok hogyan jelennek meg a filmben?
- Hogyan kapcsolódik össze a filmben a jelen és a múlt, milyen eszközök jelenítik meg a két idősíkot?
- Hogy illeszkednek egymáshoz az eredeti archív és a játékfilmes elemek?
- Milyen emberi-kapcsolati hálót alakítanak ki a mellékszereplők a két főszereplő körül? És hogyan befolyásolják a kettejük kapcsolatának alakulását?
- Milyen közvetett eszközökkel beszél a film a holokausztról?

2.2. A filmben megjelenő karakterek

A film abban is különbözik az azonos című regénytől, hogy míg a könyv szorosan követi a valós történetet, a fimben több kitalált személy és esemény szerepel a feszesebb dramaturgia érdekében.

2.2.1. A főszereplők és a levelek

A két főszereplő, Miklós és Lili filmbeli története a levelek által kirajzolt pályát követi. Az ő szerepüket tulajdonképpen nem kellett megírni. Alakjuk, jelenlétük és kapcsolatuk ezért mindvégig hiteles.

Lehetséges feladatok:

- A diákok elgondolkodhatnak rajta, hogy vajon miért döntött úgy a rendező, hogy az apja nevét (Miklós) megtartja a történetben, az anyja igazi neve (Ágnes) helyett viszont új nevet ad a szereplőjének (Lili)?
- A filmbe számos részlet bekerült az egykori levelekből. A tanulók számba vehetik, hogy milyen módokon kapcsolta össze a rendező ezeket a szövegeket a képekkel. [A leveleket sokszor annak a szereplőnek a hangján halljuk, aki írta azokat. A képen viszont azt látjuk, aki olvassa. De előfordul az is, hogy a vásznon az elevenedik meg, amiről egy levélben szó van.] A tanulók elmondhatják, hogy filmes szempontból mennyire tartották jónak ezeket a megoldásokat. Mit adnak hozzá a látványhoz a levélrészletek?
- Elemezhetik a szerkesztés módját is. Azt a párhuzamos építkezést, amelynek révén egyik pillanatban ide, a másikban oda látunk bele. Miközben hol az egyik, hol a másik szereplő hangján hallunk gondolatokat.

2.2.2. A mellékszereplők és a dramaturgia

A történet fiktív karakterei kiegyensúlyozott módon jelennek meg a két főszereplő oldalán: az egymásra találásukat jó szándékukkal akadályozó figurák (Miklós orvosa és

Gold Judit), valamint a barát és a barátnő. A rabbi színes-bölcs figurája pedig olyan elem, amely megoldja a szereplők fő problémáját.

Lehetséges feladatok:

- Ha volt ilyen megfigyelési feladat, a diákok elmondhatják, hogy mi mindent tudtak meg a történet a legfontosabb mellékszereplőiről (a magyarul is tudó svéd orvos, Gold Judit, Miklós és Lili legközelebbi barátai, a rabbi).
- Elemezhetik, hogy melyik karakter miként viszonyult a főszereplőkhöz. Milyen eszközökkel akadályozták vagy segítették őket a törekvéseikben, és miért. Kinek mik voltak az indítékai?
- Mérlegelhetik, hogy melyik mellékszereplőt mennyire találták hitelesnek a filmben. Hogy érezték, melyik fiktív szereplő mit adott hozzá a történethez?

2.3. A kerettörténet

Tudjuk, hogy a kerettörténet a koprodukciós partner kérésére jött létre. A film egy jeruzsálemi képsorral indul, amelyben előkerülnek a régi levelek, bár nem világos, hogy kihez beszél a szereplő. A múlt jelenetei között néhányszor – általában egy percnél is rövidebb időszakokra – fel-felvillan a jelen, miközben az idős Lilit megjelenítő izraeli színésznőt látjuk hétköznapi élethelyzetben, és magyar hangján a múltra vonatkozó információkat hallunk. Ennél kicsit többször szivárog be a jelen az elbeszélésbe úgy, hogy az idős Lili magyar hangja bevezeti a film egy-egy következő jelentét, amit egyúttal már láthat is a néző. Végül – a keret zárásaként, öt másodpercre – ismét feltűnik a vásznon az izraeli színésznő, miközben lezár egy kis szelencét, de utána ismét csak a magyar hangot halljuk, amely befejezi az elbeszélést.

Lehetséges feladatok:

- A diákok véleményt alkothatnak a következő kérdésekről:
    - Mennyire sikerült szervesen összeilleszteni a múlt és a jelen elemeit, a film fő történetszálát és a kerettörténetet?
    - Mit ad a kerettörténet a film egészéhez? Hiányozna-e, ha nem lenne?
    - Vajon milyen okai lehetnek annak, hogy csak időnként látjuk az izraeli színésznőt, és máskor csak a magyar hangját halljuk narrátorként?
- A diákok megpróbálhatják értelmezni, hogy szerintük kihez beszél a színes jelenetek idős Lilije, amikor a kamerába néz.
- Mi lehet az oka annak az ellentmondásnak, hogy a film egyik jelenetében a fiatal Lili kizártnak minősíti, hogy ő Palesztinába települjön át (50:17-52:06 perc), ám az idős Lili mégis Izraelből szól a nézőhöz? Elfogadható-e rendezői megoldásként az a magyarázat, hogy *„Ki hitte volna, hogy ez a vége. Hogy ide jutok, hogy itt fogunk beszélgetni, épp itt Izraelben?”* (51:59-52:06: 50:17 perc)

2.4. A hitelesség eszköztára

2.4.1. A fekete-fehér és a színes világ

A film színesen kezdődik, de amint idézni kezdi a múltat, átvált fekete-fehérre, és a múltbeli cselekménnyszál végig ebben a formában jelenik meg. Miközben egy-egy nagyon rövid, a jelent behozó snitt erejéig ismét színesre vált a kép.

Lehetséges feladatok:

- A tanulók megvitathatják, hogy mit ad hozzá a filmhez a fényképezésnek ez a kétféle megoldása.
- Mérlegelhetik, hogy vajon feltétlenül szükséges-e egy múltbeli történet fekete-fehér ábrázolása? Vajon lehetett volna ugyanezt színesben is forgatni?

2.4.2. Archív felvételek és korhű ábrázolás

A filmbe hét percnyi archív felvétel is bekerült, de az alkotók törekedtek rá, hogy a nézők ez ne vegyék észre. A rendező elmondta, hogy másfél évig kutatott a svéd archívumban, és 60-70 órányi anyagot nézett át, amiket híradósok és dokumentumfilmesek készítettek a rehabilitációs intézetek mindennapjairól. (13) Ezek az archív felvételek képileg fontos kiindulópontot jelentettek a hitelesség megteremtéséhez.

„Nagyon szerény operatőri eszközökkel dolgozunk, hogy ne manipulált képeket csináljunk, és ne holokauszt-képeslapot készítsünk, mert sok olyan film született már, ami szépeleg” – mondta az operatőr, Seregi László a forgatás során. Az intimitás, a személyesség megteremtését sok esetben a kézikamera használatával érték el. *„Korábban csak nagyon indokolt esetekben kézikameráztam, de most nagyon sokszor van kézben a gép, ami hihetetlen szabadságot ad nekem és a szereplőknek is.”* (12)

Ugyanakkor azonban nem akarták teljes egészében rekonstruálni az akkori állapotokat. *„Mai fiatal emberekkel nem lehet megjeleníteni azt a borzalmat, azt az állapotot, ami egy 27 kilós embert jellemez. Erről eleve lemondtunk. De ez nem baj, mert furamód valahogy sokkal közelebb, vagy kortársnak tűnnek így a film szereplői, és maguk a helyzetek is.”* – mondta Horgas Péter, a film art directora. Szerinte a *Hajnali láz*ban mindenki megtalálja a maga történetét. *„Ez egy szerelmes film: két csodálatos fiatalról szól, akik egy teljesen lehetetlen helyzetből a szerelem erejével egyszerűen életben maradnak, és élni akarnak. Olyan erőről, és olyan reményről beszél ez a film, amire ma nagyon nagy szükségünk van”* – teszi még hozzá. (12)

Lehetséges feladatok:

- Ha volt ilyen megfigyelési szempont, a diákok összegyűjthetik azokat a képi elemeket, amelyek hitelesen idézik meg a háború utáni évek világát.
- Megpróbálhatják azonosítani a filmbe illesztett archív részleteket is.

2.4.3. Többnyelvűség

A több nyelven folyó dialógusok szintén növelik a film hitelességét. A főbb szereplők természetes nyelve a magyar, de a környezet svéd nyelve is jelen van (például a Lilit örökbe fogadni akaró házaspár esetében). Az általános közvetítő nyelv pedig a német, ami számos helyzetben feltűnik (például a női tábor orvos-beteg kommunikációjában, illetve a magyarok és a helyi lakosság képviselői között).

Érdekes elem ebben a témakörben Miklós svéd orvosának fiktív figurája, aki a történet szerint magyar feleségétől tanult meg magyarul. Az őt alakító színész (Máté Gábor), úgy készült a szerepre, hogy a szövegét előbb egy Budapesten dolgozó svéd diplomata mondta hangrögzítőre, s az ő kiejtése alapján sajátította el a svéd akcentust.

2.5. A holokauszt mikrotörténetei

A filmben számos olyan jelzés, utalás, illetve elbeszélt történet jelentik meg, amely képek nélkül idézi fel a holokauszt szörnyűségeit. Ilyenek a következők:

- Hirsch Tibi reméli, hogy a felesége él, bár voltak, akik látták, hogy agyonlőtték. Amikor megkapja a halotti anyakönyvi másolatot, felakasztja magát. (23:11-26:10; 53:08-54:36 perc)
- Valaki fogja a kerítést, mikor várnak az őket új helyre szállító buszra, és azt mondja: *„De legalább nincs benne áram.”* (23:11-26:10 perc)
- A rabbival beszélő Judit a 12 napos utazást idézi fel a vagonban, és azt, amit Lilivel közben átéltek. (42:20-45:25 perc)

- A női táborba látogató Miklós azt vágja az ottani orvos szemébe, hogy három hónapon át 1421 hullát égetett el Belsenben. (1:01:00-1:04:56 perc)
- Judit a rettenetes éhezésről és a krumplihéj értékéről beszél Miklósnak, amikor el akarja tántorítani Lilitől. (1:07:22-1:10:55 perc)
- A hirtelen zajokra felriadó Ignác ijedtében az ágy alá veti magát, mert azt hiszi, hogy elviszik, s közben a tábori azonosító számát mormolja. (1:19:22-1:22:29; 1:26:21-1:27:45 perc)

Lehetséges feladat:
- A diákok – attól függően, hogy mennyi előzetes ismeretük van a témáról – összefoglalhatják, hogy mi mindent tudtak meg a holokausztról, mennyit értettek meg belőle a filmbeli elemek alapján.

2.6. Párhuzamos szerkesztés és tömörítés

A film egészét erősen jellemzi a párhuzamos szerkesztésmód, amely lehetővé teszi sok-sok elem – történetrészlet, érzelem – tömörítését. Ennek egyik emlékezetes példája Lili és Miklós esküvőjének ábrázolása (1:39:20-1:41:40 perc).

Lehetséges feladat:
- A diákok válaszokat kereshetnek a következő kérdésekre:
  - A zsidó esküvői szertartás milyen elemei tűnnek fel ebben részletben?
  - Hogyan kerekíti le ez a jelenet a fontosabb mellékszereplők történetét?
  - Mi jellemzi a részletet a képek és a hangok viszonya szempontjából?

3. ZÁRÁS

A konkrét történek mellett a film egészén végig vonul két általános és alapvető kérdés az élettel kapcsolatban, melyek megvitatására külön is figyelmet fordíthatnak a diákok.

3.1. Az igazi szerelem…

Az ezzel összefüggő gondolatok főként a Miklós és a barátja közti párbeszédekből rajzolódnak ki – a következő jelenetekben:

- Miklós és barátja a helyi postán (12:52-13:27 perc)
- A két férfi beszélget a mosdóban (13:27-15:00 perc)
- A barát meztelen nős leporellót mutat Miklósnak. (17:35-19:01 perc)
- Prostituált lányok a férfiak szállásán. (27:27-29:20 perc)
- A barát elkeseredetten számol be a kudarcáról. (37:13-38:27 perc)

Megvitatható kérdések:
- Milyen gondolatok jelennek meg a témával kapcsolatban Miklós és a barátja beszélgetései során? Hogyan ítélik meg a kétféle álláspontot a tanulók?
- Miként jellemezhető Miklós közeledése Lilihez, mi mindent sugallanak a tettei?

3.2. Az identitás kérdése

Kérdésként húzódik végig a filmen a zsidó identitás megőrzésének vagy elengedésének dilemmája, aminek feldolgozásához külön is megnézhetők a következő részletek:

- A keresztény svéd házaspár örökbe akarja fogadni Lilit. (31:35-35:44 perc)
- Lili bűntudattal vallja be, hogy protestánsnak hazudta magát. (1:05:14-1:06:30 perc)

- Lili és Miklós elhatározzák, hogy mindketten hivatalosan kitérnek. (1:11:47-1:13:30 perc)
- A fiatalok beszélnek a tervezett protestáns esküvőről. (1:26:21-1:27:45 perc)
- A rabbi sikertelenül próbálja lebeszélni Lilit a tervükről. (1:32:57-1:35:12 perc)
- A rabbi találkozóra hívja Miklóst. (1:36:15-1:39:20 perc)
- A két fiatal zsidó szertartás szerint köt házasságot. (1:39:20-1:41:35 perc)

Lehetséges feladatok:

- A diákok elemezhetik Lili, illetve Miklós és a rabbi párbeszédének gondolatait. Milyen érvek hangzanak el az egyik és a másik beszélgetésben?
- Mérlegelhetik, hogy vajon igaz-e a rabbi állítása, hogy Lili a sokmillió legyilkolt zsidót tagadja meg, ha felveszi a kereszténységet.
- Megvitathatják, hogy meg kell-e őrizni az embernek azt a vallást, amibe bele született.

Felhasznált források

1. Barkóczi Janka: Hajnali láz Thessalonikiben. Filmhu. (2015.11.10.) https://magyar.film.hu/filmhu/magazin/hajnali-laz-thessalonikiben-hajnali-laz-gardos-peter-56-thessaloniki-nemzetkozi-filmfesztival

2. Barkóczi Janka: Hajnali láz: 39,5 fok. Mese a túlélésről. Filmhu. (2015.12.17.) https://magyar.film.hu/filmhu/magazin/hajnali-laz-395-fok-hajnali-laz-gardos-peter-csaladregeny

3. Csiger Ádám: Holokauszt love story. Filmtett. (2015.12.10.) https://filmtett.ro/cikk/gardos-peter-hajnali-laz

4. Gera Márton: Egy film és más semmi. Revizor. (2015.12.11.) https://revizoronline.com/hajnali-laz/

5. Gyárfás Dóra: Nem szokás nálunk ilyen érzelmesnek lenni. Origo. (2015.12.19.) https://www.origo.hu/filmklub/2015/12/hajnali-laz-kritika-gardos-peter-schruff-milan-piti-emoke-petrik-andrea-foldes-eszter-kovacs

6. Gyöngyösi Lilla: Nagy szerelem, egy csepp megalkuvással – Hajnali láz. Filmtekercs (2015.12.18.) https://www.filmtekercs.hu/kritikak/nagy-szerelem-egy-csepp-megalkuvassal-hajnali-laz

7. Hujbi: Hajnali láz – Kritika. A hetedik sor közepe. (2105.12.17.) https://hetediksor.hu/2015/12/17/hajnali-laz-kritika/

8. Kinback Szilvia: Mi már láttuk: Hajnali láz. Marieclare. (2015.12.12.) https://marieclaire.hu/kultura/2015/12/12/mi-mar-lattuk-hajnali-laz/

9. Matalin Dóra: Ez nem holokausztfilm. Cinematrix (2015.12.22.) https://index.hu/kultur/cinematrix/2015/12/22/ez_nem_holokausztfilm/

10. NN. Készül Gárdos Péter új filmje. Filmhu. (2014.05.09.) https://magyar.film.hu/filmhu/magazin/keszul-gardos-peter-uj-filmje-gardos-peter-hajnali-laz-szulo

11. Ruff Orsolya: Poklon túli szerelem. Filmhu. (2014.05.12.) https://magyar.film.hu/filmhu/magazin/poklon-tuli-szerelem-hajnali-laz-gardos-peter-piti-emoke

12. Ruff Orsolya: „Ez egy szerelmes film" Filmhu. (2014.07.24.) https://magyar.film.hu/filmhu/magazin/ez-egy-szerelmes-film-hajnali-laz-gardos-peter-forgatas

13. TóCsa: Két holokauszt-túlélő mindent elsöprő szerelme. NCL.HU. (2015.12.17.) https://nlc.hu/ezvan/20151217/hajnali-laz-film-kritika/

Megjegyzés: az internetes források letöltésének időszaka: 2026.05.10-2026.06.30.